

Hembygdsbladet

Årgång 20, nummer 4
Augusti 2018

Enhörna Hembygdsförenings
informationsskrift

ENHÖRNA
HEMBYGDSFÖRENING

God Jul & Gott Nytt År

16/12

ENHÖRNA HEMBYGDSMUSEUM

ÖVERENHÖRNA kyrka

JULMARKNAD
Kl 11-16 i Enhörna Bygdegård med många marknadsstånd och korg av viltkött finns att köpa

Buss 787*
* Vill man åka buss så fortsätter den efter Lill-Ahl efter beställning via reseplaneraren på sl.se, via SL-appen eller på telefon 020-88 74 70, senast två timmar före angiven tid.

JULSÅNGER I KYRKAN
Kl 14.00 Sånggudstjänst i Överenhörna kyrka

GAMMALDAGS JUL
Kl 11-16 i Enhörna Hembygdsmuseum med utställningar i jultema, försäljning, adventskaffe, pyssel för barnen och utomhus julgransförsäljning

Över-Enhörna Bygdegård

Arrangörer: Hembygdsföreningen, Bygdegårdsföreningen och Enhörna församling

HEMBYGDSÅRET 2018

Årsskiftet närmar sig och även i år kan vi titta tillbaka på ett intensivt och händelserikt år!

Vårt hembygdsmuseum har lockat fler besökare än tidigare - återigen! Våra olika evenemang har fått många att komma till museet och dessutom har vi haft många besökare utöver våra ordinarie öppettider t ex har vi arrangerat hembygdsförbundets budkavle och vi har haft olika grupper på besök! Totalt har museet i år haft uppemot 2 200 besökande under sommaren och vi har ännu inte haft alla besökare här t ex har vår Gammaldags Jul, som förra året drog 500 gäster till museet, ännu inte gått av stapeln!

Nya utställningar i år var Kartor i ny tappning, anordnad av medlemmar i föreningen under ledning av Staffan Holmberg, och leksaksutställningen med lekhörna för barnen. Britt-Marie Gylefors och Kicki Lindqvist har anordnat den. Anne-Marie Andersson och undertecknad har förnyat och utökat kyrkoutställningen. Den har nu även en präst i predikstolen och avdelningar för dop, konfirmation, bröllop och begravning. Fotosalens bildskärmar som handlar om kyrkorna har fått sin plats där. Även andra fotoskärmar har flyttats till sina områden, som skolfoton till klassrummet och bilder från smedjorna till Smedjan etc.

Årsmötet den 23 april besöktes av ca 50 medlemmar. Mötet inleddes med att Enhörnakören sjöng och Birgitta Allmo berättade om vår nya bok om Enhörnakörens drygt 70 år som Birgitta är författare till i hembygdsföreningens skriftserie. Därefter vidtog sedvanliga årsmötesförhandlingar och utdelning av länsförbundets hedersdiplom, hedersnålar och utnämning av ny hedersmedlem.

Kyrkvandringen den 27 maj lockade ca 35 vandrare! Den här gången utgick man från Överenhörna kyrka och gick en promenad runt i området ner mot Sandtorp, Skogshyddan och Granlunden och åter. På vandringen stannade man vid Källsviken för fikarast. Hembygdsföreningens guide var som vanligt Olle Karlsson.

Förra året firade hembygdsföreningen 80 år och i år firade vi tillsammans med bygdegårdsföreningen att Bygdegården fyllde 80 år den 17 juni. Bygdegården där allt startade och som grevinnan Signhild Aminoff tillsammans med

kyrkliga syföreningen lät bygga med insamlade pengar på endast två år. Alla vi 75 personer som deltog hade en bejublad eftermiddag med tårta och underhållning av "Grabbarna från Eken".

Vi har även i år deltagit i Södertälje kommuns sk "stadsvandringar", i år vid två tillfällen. Den första handlade om forntid till nutid och gick i området Tuna den 12 juni. Vandringen, med ca 45 deltagare, avslutades med medtaget fika i Körsbärslunden. Den andra väntade vi med till den 28 augusti då vi anordnade en spökvandring där vi också fick se livs levande andar, knytt, övernaturliga väsen och spöken. En mycket uppskattad tur som ett 50-tal besökare fick uppleva. Britt-Marie Gylefors arrangerade båda vandringarna.

En kvarntomte smög runt på kvarnbacken vid kyrkan.

Vi har många som hjälper oss i styrelsen med allehanda göromål, allt från att dela ut medlemsblad till er alla, baka till vårt kafferep eller till söndagarna, snickra och laga saker, vara sommarvärd i museet och en hel massa annat. Utan deras hjälp skulle vi inte klara oss och som tack för deras hjälp anordnade vi före Nationaldagen en kväll med god plock-mat och förvisning av utställningarna. 80 personer var det i år som fick del av kvällen. Hör gärna av er om ni vill hjälpa till framöver!

Nationaldagen lockade som vanligt många till museet och samlade i år ca 200 personer (fjolåret drog hela 250 besökare, så vi får ta nya tag nästa år)! Enhörnakören, under ledning av kantor Ingrid Gåsjo, tågade tillsammans med fanborgen in till

tonerna av en gånglåt. Lena Ljungqvist från företaget Wexthuset var årets talare och hade ett finstämt tal om vårt vackra land men också om hur vi utnyttjar jordens resurser. Kören bjöd på flera vackra sånger och avslutade traditionsenligt med nationalsången. Därefter öppnade museet för säsongen.

Utifrån årets leksaksutställning hade vi i år två temadagar om leksaker. Den ena med Inger Jonsson som visade fingerdockor och den andra om ångmaskiner i leksaksstorlek. Britt-Marie Gylefors och Kicki Lindqvist som arrangerat leksaksutställningen stod värdar.

Årets Kafferep, för tredje året i följd, var populärt och lockade ca 140 personer. Den här gången samarbetade vi med ångbåten Ejder som hämtade fikasugna i Södertälje och släppte av dem vid Ekensbergs brygga, där man antingen kunde promenera till museet eller bli hämtad med bil. Både tidningen Måsen och Länstidningen hade reportrar på plats och i Länstidningen fanns vi med både på

förstasidan och på ett dubbeluppslag inne i tidningen. Det gav sådan respons att vi därefter fick många nya besökare och så många som 60 personer som kom söndagen därpå! Sådan reklam tackar vi inte nej till! Som tidigare fanns 7 sorters kakor/bröd/bakelser och tårtor, vackert uppdukade bord samt mängder av fina små kaffekoppar och uppläggningsfat. Kicki Lindqvist som arrangerar kafferepet kunde känna sig nöjd!

För tredje året i rad deltog vi på Torekällbergets 1800-talsvecka och visade konservering, äppelringar att torka mm. I år deltog även de andra hembygdsföreningarna i Södertälje och tillsammans var vi ett mycket uppskattat och välbesökt inslag. Från oss var Anne-Marie Andersson, Kicki Lindqvist och Anders Östensson där i dagarna tre.

Höstmarknaden bjöd traditionsenligt på allehanda matvaror och andra alster att inhandla, fiskdamm för barnen, viltkorv och kaffe med kaka att köpa, lotter att köpa och för andra året i rad bakluckeloppis! Vi hade för året en ny och mycket uppskattad grönsaksodlare som sålde i stort sett slut på sina produkter och familjen Groth som sålde viltkött lät kunderna smaka på grillat vildsvinskött till allas uppskattning. Mer än 500 personer kom, njöt och handlade! Marknads-general Britt-Marie Gylefors var mycket nöjd med dagen och vår kassör Anders Östensson konstaterade att intäkterna även i år gav ett välbehövligt tillskott till föreningens kassa.

Även mopedrallyt i samarbete med Bernt Eriksson och Susanne & Pelle Höglund är nu inne på sitt tredje år. Antalet deltagande mopedister ökar stadigt och från fjolårets 65 blev det nu över 90 startande och många kom för att titta och heja på dem, både vid museet och efter vägen! De cirka 200 besökande åt slut på all vår viltkorv

och vanliga grillkorv! Ett mycket uppskattat arrangemang med Olle Karlsson som samordnare.

I år stod vi värd för Hembygdsförbundets Budkavle som går mellan olika hembygdsförbund i länet. Den 6 oktober gästade oss alltså ett antal andra hembygdsföreningar, flera från norra sidan av länet. Vi åkte buss runt i Enhörna och stannade för fika och information av Gunnar Lindqvist (ordförande i Sandvikens bryggförening), för lunch vid bygdegården, för guidad tur vid Hembygdsmuseet, vid Horns Säteri och för fika vid Norrlöts Handelsträdgård. På grund av flera återbud pga sjukdom (förkylningstider) blev vi bara ca 20 personer, men alla var mycket glada över dagen i en bygd som få kände till innan!

Våra vanliga öppna söndagar har varit välbesökta med omkring 30-talet besökare nästan alla söndagar. Många släktforskare kommer för att leta sin historia och många många går tittar i fotosamlingen. Anne-Marie Anderssons stora arbete där har möjliggjort för oss alla att se de mer än 1 200 foton som nu finns att beskåda.

Hembygdsbladet med lay-out av Juha Nyberg har kommit ut med 4 st nummer, varav de två sista med 12 sidor. Bengt Johansson står för samordningen av alla våra utdelare som ser till att ni får den hem till er.

Avslutningsvis vill jag tacka alla våra medlemmar, museibesökande och alla som hjälpt oss under året. Det är er uppskattning som gör det roligt för oss alla att arbeta med museet!

Jag önskar er en skön julhelg och trevlig läsning med Hembygdsbladet. Njut även av vår julgran som lyser så vackert vid LillAhls-korset och missa inte Julmarknaden med Gammaldags Jul och sånger i kyrkan!!

Mona Elveskog, ordförande

BRÖLLOPSGÄSTER I MUSEET

180818 en sensommardag önskade brudparet Terese och Joakim att få bjuda in sina bröllopgäster till museet. Efter vigseln tågade 70 gäster från Överenhörna kyrka till museet där bubbel, kaffe och bröllopstårta serverades. Visning av små- och storskolan önskades av intresserade gäster. Kl. 18:00 gick gästerna vidare till Bygdegården där middag väntade. Ett annorlunda firande som brudparet var fantastiskt nöjda med.

/Kicki

ENHÖRNABAKELSEN, FINNS DEN?

Inte än men vi önskar att Ni Enhörnabor vill komma med förslag på en bakelse som kan serveras på t.ex. nationaldagen och vid andra tillfällen. Skicka in Ditt bidrag till någon i styrelsen (adress på baksidan av bladet) före den 31/3-19. En jury bestående av två personer som bakar åt oss vid evenemang och två från styrelsen kommer att utse en vinnare.

Det vore spännande att kunna servera den nya Enhörnabakelsen den 6/6-19.

/Kicki

SPÖKVANDRING

Pestdoktorn hämtar en kvinna ur publiken som hostat blod under hela vandrigen.

I slutet av augusti anordnades en stadsvandring med spöktema. Det var ca 50 personer som guidades från museibyggnaderna i Överenhörna, via kyrkan till allén vid Ekensberg och åter till museet, av Christine Gylefors. Hon berättade om olika väsen som "finns" och personer som har funnits och vad Enhörnabor sett och upplevt. Flera personer som bott vid Ekensberg har till exempel talat om att de fått följa med "vita frun" när de gått hem mörka kvällar och nätter. En kvinna boende i Varneby har berättat att hon träffade en gårdstomte i ladugården. Många har också "känt" att de fått sällskap när de gått vid kyrkan och flera busschaufförer kan vittna om att det är något som rör sig vid kyrkan. De vill inte stanna med bussen längre än nödvändigt vid hållplatsen mörka kvällar och nätter.

Besökare på väg mot Överenhörna kyrka.

Vi som vågade bekanta oss med det underjordiska kunde se Granstahäxan som smög runt vid kyrkan, en kvarntomte, en älva, vita frun som kom vandrade i allén, en uppgraderad blå riddare som hade bytt ut hästen mot en moped. En lyktgubbe kunde också ses irra runt ute på ett fält och mot slutet av vandrigen kom ett liktåg med tillhörande pestdoktor för att hämta en sjuk kvinna ur publiken. För visst hade hon hostat under hela vandrigen...?

Vita frun sågs skrida fram på ängen framför Ekensbergs slott.

Alla olika väsen spelades av teaterlever från Wendela Hebbegymnasiet. De hade fritt tolkat manustexten och tagit med egna kläder och rekvisita för att sedan improvisera fram sina karaktärer i mötet med publiken. Om du vill se mer av teaterlevernas arbete är du välkommen till föreställningen "Best in show" som ges den 5-6 december. Kontakta mig för mer info. /Britt-Mari

MOPEDRALLY

Stor succé i år igen - Mopedrallyt som gick av stapeln för tredje året i rad!

Rallyt arrangerades av Enhörna Hembygdsförening tillsammans med Susanne och Pelle Höglund samt Bernt Eriksson. Deltagandet blev återigen rekordstort med många entusiastiska mopedister och fina mopeder. Över 90 st startande där de flesta kom i mål efter en fin runda på vackra vägar. Flera fina kontroller med klurigheter, mopedprat och samvaro. Det bjöds på härlig stämning och samvaro med kaffe, macka, grillkorv och inte minst ett vackert septemberväder. Även vårt fina museum fick många intresserade besökare under dagen.

HÖSTMARKNADEN

Marknadsdagen kom även i år med solsken och ett stort antal besökare. Som vanligt fanns många säljare på plats med sina varor. Här fanns viltkött, grönsaker, bröd, marmelader, prydnadssaker, väv/stickalster, smycken och mycket mer. Personalen i korvståndet hade fullt upp med att grilla korv och servera alla hungriga marknadsbesökare. I kaffeserveringen gick kaffebyggaren på högvarv och kakorna försvann i glupande munnar. För andra året hade vi också bakluckeloppis där man kunde fynda bland diverse föremål och kläder. Det såg ut som alla trivdes och njöt av arrangemanget samt att få träffa gamla bekanta. Ni är välkomna tillbaka nästa år!

/Britt-Mari

UR FRANS GUSTAF GUSTAFSSON WALLINS DAGBOKSANTECKNINGAR

Förentidsedan publicerade vi ett utdrag ur Frans G Wallins dagbok. Han skrev varje dag under stor del av sitt liv (1871-1923). Nedan finns dagboksbladen från julafton och juldagen år 1902, samt nyårsdagen och trettondagsafton 1903.

/Anne-Marie

Indelte soldaten Frans Gustaf Gustafsson Wallin vid Södermanlands Regemente, Gripsholms Kompani med sin familj utanför soldattorpet n:o 1026 Lida, år 1906.

Julens 1902

Julafton var jag hemma och högg och rustade lite iordning till heljen, vi var till Westerbergs och mangla på förmiddagen sedan var vi hemma på måron kom Ström hit efter mjölk och hade Hjalmar med sig, sedan när vi var till Lida kom Calle Lindström hit och tingade mig till Lillnora och spela Trejedagsväll som jag äfven läfvade. Sedan i skymte kom Oskar i Linde hit upp och jag klippte. då häre på honom, sedan åt vi, och ansade i Ladugården, och gick sedan till hvila, och då var julafton slut.

Frans Gustaf (Gustafsson) Wallin föddes i Brunna, V:a Ryd den 30 maj 1871 och avled nyårsafton 1923. Hösten 1889 flyttade Frans till Över-Enhörna och arbetade som dräng i Hammarby och därefter i Beateberg, Ekeby. Under hösten 1891 började hans tankar ta fastare former på att bli soldat. Eftersom han inte var myndig fick han sin far Axels tillstånd att söka anställning som soldat. Han uppvisades för kompanichefen och regementsläkaren som intygade "att Frans Gustav eger en god kroppsstyrka, är utan fel, lyten och bräckligheter och är till krigstjenst antaglig." Därefter skrev han kontrakt med rotebönderna för Rote N:o 1026 Lida.

FLER SIDOR UR FRANS G WALLINS DAGBOK...

Juldagen sågo vi till
klockan fem (5) när vi då vak-
nade gick jag upp och tände ljus
så att det skulle likna jul i
stugan, jag gick sedan och
lade mig igen, just som vi lägo
och språkade knackade det på
porten, jag sprang upp i bara
skjortan och fråga hvem det var
Gerda i Tränge blef svart, hon
fråga om någon af oss skulle
gå till kyrkan, men det skulle
ju ingen af oss gå, utan hon fick
fortsätta sin färd ensam, jag
gick åter och lade mig, jag låg
då till half sju, men då steg jag
upp och jorde eld i spisen och

kokade kaffe och bjöd mor och
Arvid kaffe på sängen, sedan
gick jag till Ladugården och
gaf korna mat, och så gick
dagen långsamt fram ingen
främmande var här på hela dagen,
på eftermiddagen gick Arvid och
jag till träsket och såg på isen
vädret var vackert, men för
öfrigt ej jullikt för det fanns
ej någon snö det var svårt
att gå ty det var tillfusen
isgata, men i 5 tåge på grållen
började det snöa stora blöta
snöflingor så det torde hända
när vi vaknar Andasottan har
vi ett klingande slädfore.

ATT TILLVERKA SIN EGEN GLÖGG TILL JUL HAR GAMLA TRADITIONER I ENHÖRNA.

Brita Emthén, Väsby, vårdar traditionen och brygger en
glögg som blivit känd för sin goda smak i stora delar av
Enhörna. Receptet som följs fick hon för drygt 20 år sedan
av Ingegärd Nyström, Bussholm, som för lång tid sedan
fått det av Mimmi Mehlqvist. Vem Mimmi fått det från
finns inga uppgifter om. Brita berättar hur hon och maken
Åke i oktober (senast) tar fram en damejan och fyller den
med ingredienserna. Efter omröring sätts blandningen på
jäsning enligt samma principer som vid vinberedning.

I december är det dags att börja provsmakningen och
lagom till jul är glöggen "mogen" att buteljeras. Glöggen
kan sparas i åtskilliga år. Den från början utsökta smaken
får med åren en tilltalande rondör som enligt Brita och
Åke förhöjer njutningen.

Ingegärds julglögg:

6 l svagdricka

3 kg strösocker

3 hg russin

15 gr kardemummakärnor

15 gr nejlikor

1½ hg jäst

Kyrårsdagen 1903.

Dagen var kall och blåsigt med litet snöväder men just obetydligt, ingen enda främmande människa var här på hela dagen och det var bra för jag hade bara två supar kvar utaf mitt julbrännvin vi fick vara ostörda. Men på kvällen bröt glädjen lös, jus i skymraste när vi hade druckit kaffe tände etvid sin gran och jag tog fioln och så börja dansen, men han fick dansa själv, men roligt var det, och sedan plundra vi granen i vår ensamhet. och dagen blef slut.

Trettondedagsafton 1903 var jag hemma, jag börja hugga jam i Lindehagen, och sedan fortsatte jag vid Lida, på grädden när vi fick lägga oss blef det brädt opp igen för Augustas sjukna, och sedan på Trettondedagen fick vi en flicka och hon är snäll

Onsdagen den 21 Januari 1903 kom Westling hit med mina stöflar och dom kosta 10,50 jag tror nog att dom är bra ja det var förbaskat bra att jag fick dom Gud välsigna skomakaren

(Berättelse hämtad ur Kyrkskolans tidning från 1954)

NÄR JULGRISEN SPRANG TILL SKOGS

Det var två veckor innan julafton. Julgrisen skulle slaktas. Grisen hade på känn att något skulle hända. Han gick runt, runt i stian. Drängen Jonas kom med en stor slaktarkniv och några män kom efter Jonas. Den ene av männen hade en hink och den andre ett rep.

Jonas fick tag i ett av grisens öron. Grisen skrek så att det hördes lång väg. Den slängde med huvudet och drog och slutligen slet den sig loss. Nej det är inte sant! Vilket håll springer den åt? skrek Jonas som hade fått hinken över huvudet. Åt skogen! sa en av männen.

"Spring efter den!" sa Jonas. Männen sprang det fortaste de kunde. Grisen hade kommit över ett dike. Efter en stund var förföljarna fem meter bakom den. Avståndet minskade.

Så kom grisen till en gran som den kröp under. Grenarna var långa och böjde sig ner så männen knappast kunde komma under dem. Jonas fick krypa efter grisen medan de andra männen skulle ta emot, om grisen tänkte smita från Jonas. Som tur var hade den ena av männen ett rep med sig som de band om halsen på grisen när den hade kommit fram. Så småningom drog de hem med den. Därefter slaktade de grisen. Så blev det i alla fall en skinka till jul.

Kjell Andersson klass 4

LUCIAFIRANDE I YTTERENHÖRNA KYRKA
Onsdag 13 dec kl 15.00.

JULGLIMMER Enhörnas traditionella eldfest

Juldagen kl 17.00 - 22.00 i Körsbärslunden vid Ytterenhörna.

Har ni inte varit där?
Gör ett besök! Ett helt
unikt skådespel.

Trädvårdsföreningen önskar alla välkomna till årets
julglimmer i körsbärslunden.

Klockan 17 tänds mängder av marschaller och i träden
hänger hundratals lyktor med levande ljus. Dessutom
tänds en stor brasa att värma sig vid. Om vädret står oss bi
utlovas ett förtrollat landskap.

Bilburna besökare kan parkera vid Ytterenhörna kyrka.

JULMARKNAD, SÅNGGUDSTJÄNST och GAMMALDAGS JUL

den 16 december kl 11.00 – 16.00

För andra gången samarrangerar Bygdegårdsföreningen,
Enhörna församling och Hembygdsmuseet en
JULMARKNAD med mycket runtomkring. Då våra
lokaler ligger så nära varandra vid Överenhörna kyrka
har vi **aktiviteter i alla tre**.

Program:

11.00 -16.00 - I Hembygdsmuseet är det Gammaldags
jul med försäljning med jultema, adventskaffe,
pyssel för barnen och utomhus julgransförsäljning
(EnhörnaIF). Småskolan är juldekorerad med bl a
girlander, julgran, julkubbor, tomtedräkter och vackert
julbord att beskåda.

11.00 -16.00 - I Bygdegården är det Julmarknad med
allehanda marknadsstånd som säljer allt från viltkött till
hemvävda mattor dvs mängder av trevliga saker att ha på
julbordet, ge bort i julkapp eller bara köpa för att njuta av.

14.00 -15.00 - I Överenhörna kyrka är det Sånggudstjänst
”Vi sjunger våra älskade adventssånger tillsammans”.

Medlemsavgiften för år 2019 - snälla betala in snarast!

Medlemsavgiften går bl a till kostnader för drift och
underhåll av Hembygdsmuseet, kostnader för framtagning
och distribution av hembygdsbladet, skrifter mm. Vår
ambition är att Enhörna, med sin speciella natur och
historia, ska fortsätta vara kommunens ”smultronställe”.

Som medlem hjälper du oss med det.

Bifogat finns en PG-blankett som kan användas till
medlemsavgiften. Vi är tacksamma om du betalar så snart
som möjligt. Årsavgiften är 150:-/200:- (enskild/familj).

Tack och God Jul önskar kassören.

ENHÖRNA HEMBYGDSFÖRENINGENS STYRELSE

Mona Elveskog, ordf.	070/214 55 01 (elveskog@telia.com)
Olle Karlsson, vice ordf.	070/844 15 76 (olov.karlsson@live.se)
Britt-Mari Gylefors, sekr	070/535 84 56 (b.gylefors@telia.com)
Anders Östensson, kassör	070/687 15 81 (andersostensson@hotmail.com)
Anne-Marie Andersson	070/672 42 46 (anne-marie.majhem@telia.com)
Kicki Lindqvist	070/990 40 83 (kickilindqvist1947@gmail.com)
Bengt Johansson	072/877 24 34 (iobjohansson@c-sam.nu)
Juha Nyberg	070/325 99 03 (juha.nyberg@linearis.se)

Stöd oss också genom att
köpa våra skrifter, filmer och
vy-/presentkort att ge bort
som julgåvor eller presenter.
De kan köpas på museet, på
Norrlöts Handelsträdgård
eller på Destination Södertälje
(turistbyrå).

E · N · H · Ö · R · N · A

HEMBYGDSFÖRENING

Box 39, 151 28 Enhörna

Medlemsavgiften är 150/200:-/år (enskild/familj).

Plusgiro 23 89 45-0 | Swish 1234006839

Hembygdsmuseet håller öppet söndagar under
juni - september 13.00 - 16.00.

Tag kontakt med någon i styrelsen om du vill
besöka museet vid annan tidpunkt.

Besök föreningens hemsida:

www.hembygd.se/enhorna-hembygdsforening

